

קול צופיך

מרתון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי

הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מרתון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרתון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : צו

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ח.

הכשרת כלים, ביעור מעשרות, שבת הגדול

פרשת צו בדרך כלל לפני פסח

פרשת השבוע (פרשת צו תשנ"ח) פותחת בציווי שנצטוו בני אהרן בענייני הקרבנות: "צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו". בדרך כלל פרשת צו באה בשבת אחת שלפני חג הפסח, ולכן בספר "בן איש חי" הלכות פסח כתובות בפרשת צו, ורק אם השנה מעוברת אז הסדר משתנה. ולא בכדי הדבר, שכן יש טרחה גדולה בהכנות לפסח ואפילו יש עייפות בהכנות לחג הפסח. ישנן הלכות ופרטים רבים הקשורים להכנות לפסח. יש הלכות הגעלת כלים, יש פרטים רבים הקשורים להכנת הבית לחג, כגון חיטוט בחורים ובסדקים – הן החורים והסדקים שבנפשו של האדם והן החורים והסדקים שבקירות ופינות הבית; ועל זה התורה מצוה אותנו: "צו את אהרן ואת בניו לאמר, וכמו שחז"ל אומרים שאין "צו" אלא לשון זירוז, ללמדנו שהתורה מזרזת במיוחד את בני ישראל לקראת ההכנות לחג הפסח כי רבים הם וגוררים עייפות גדולה בעקבות. ומלמד הטרחה והעייפות שיש בהכנות לקראת החג, יש גם הוצאות מרובות בחג וחסרון כיס לצידם כגון קניית מצות שמחירם גבוה, וכן צריכים בחג הפסח להקפיד לקנות מצרכים בעלי הכשר מהודר דוקא ולא לסמוך על מה שכתוב "כשר" בלבד! יש "כשר" שכותבים על פתקים ומדביקים אותם על מצרכי המזון, וממילא אפשר להדביקם בכל מקום. היה פעם בעל מכולת תמים שהגיעו לידיו מדבקות עם הכיתוב "כשר לפסח" והתחיל להדביק על כל מצרכי המזון שיש ברשותו ואפילו על בקבוקי בירה... כך שלא כל מצרך מזון שהודבקה עליו מדבקה עם הכיתוב: "כשר לפסח" מוכיחה על כך שזה באמת כשר לפסח, ועל כן כל אדם צריך לדעת איך לפקח על עצמו ולהשגיח בעניא פקחא על כל הדברים האלה. וזהו שהתורה כותבת: "צו את אהרן" לו ולדורות.

"צו" - זירוז בבדיקת חמץ

לשון "צו" מזרז את בני ישראל לקיים את הלכות החג גם בדברים שיש בהם חסרון כיס. הנה אחד הציוויים שנצטוו אהרן ובניו הוא: "כל הלילה עד הבוקר", ובאמת אחת התקנות שתקנו חז"ל לפני החג הוא בדיקת חמץ, ובדיקה טובה ומועילה נמשכת כמה שעות לתוך הלילה וכפי שמסופר על הגאון מוילנא שבדיקת החמץ שלו היתה נמשכת שלוש, ארבע וחמש שעות עד שבדק את ביתו בכל המקומות בהם נצרכת בדיקה. וזאת, למרות שאשתו כבר הזדרזה ונקתה את הבית היטב בכל מקום ומקום. ולכן "צו" הוא לשון ציווי "מייד ולדורות".

גם הגעלת כלים והכשרם בגדר "חוקה"

התורה כותבת (במדבר ל"א, כ"א-כ"ג) במלחמת מדין, שכשחזרו מהמלחמה באו ולמדו אותם הלכות טומאה וטהרה, וגם לימדו אותם שיש מצוות שהן בגדר "חוקה" ואפילו הגעלת כלים, ללמד שגם דברים טכניים כמו הגעלה וליבון הן "חוקה", וגם איזה כל אדם צריך להגדיל ולהכשיר ואיזה כל אי אפשר להגעיל ולהכשיר - הכל בגדר "חוקה", לומר שאמנם יתכן וחלק מהדברים אנחנו מבינים אבל גם יתכן שחלק מהדברים אין אנו מבינים, ואעפ"כ יש לקיים הכל כמסירתם וכמשפטם כמו כל "חוקה". ועל זה התורה כותבת: "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הנאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה. אך את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הברזל את הברזל ואת העפרת. כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר את בני נדה ויתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים".

כלי חרס אין לו הגעלה

ראשית יש לדעת בדיני הגעלת כלים, שכלי חרס ובכללם מה שעושים כיום כלי "פורצלן", אין להם הגעלה והכשרה כלל. המקור לכך הוא מדברי הגמרא (עבודה זרה ל"ד ע"א) שאומרת על כלי חרס: "התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם", וכוונת הגמרא היא, שכל כלי חרס אינו יוצא מידי דופיו, בין אם הוא חרס שאינו מצופה או שהוא כלי העשוי מחרס מצופה - אינו יוצא מידי דופיו לעולם, וההכשר של כלי חרס הוא בשבירה, כמו שהתורה כותבת (בפרשתנו ויקרא ו', כ"א) "ויקלי חקש אשר תבשל בו יִשְׁכַּר", ומכל מקום, כלי חרס שבלוע בחמץ, כיון שאין בו חמץ שנראה בעין אלא בלוע ולא נראה, אין חיוב לשבור אותו אלא יש לאחסן אותו בצד למשך ימי החג. ואומרים התוס' (בגמ' כאן בע"ז וגם בפסחים), שכלי חרס, אפילו אם הוא מצופה - וכמו שהגמרא אומרת: "מאני דקוניא", כלומר שהוא מצופה באבר או בזכוכית - גם כן התורה מעידה עליו שאינו יוצא מידי דופיו לעולם. וכיון שהגמרא מתבטאת ש"התורה העידה" אין אנו יכולים לעשות מאומה ואין לנו שום אפשרות להכשירו.

שלא תהיה חלודה בכלי שמעילים ומכשירים

בעניין הגעלת והכשרת שאר כלים התורה כותבת: "אך את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הברזל את הברזל ואת העפרת". ומבאר רש"י על מה שהתורה כותבת "אך", וז"ל: "ורבותינו אמרו, אך את הזהב - לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילו, וזהו לשון אך, שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהיה כמות שהיא". כלומר, תנאי ראשוני להגעלת והכשרת כלי הוא, שאין בו שום חלודה, וזה נכון לכל כלי המתכות המוזכרים בפסוק: זהב, כסף, נחושת, ברזל, בדיל ועופרת.

שלושה דינים בכלים: טיהור, הגעלה, הטבלה

עוד כותבת התורה בעניין הכשרת הכלים (שם): "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר את בני נדה ויתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים". מכאן לומד הרמב"ם שיש שלושה דינים בהכשרת הכלים, והם: דין הגעלה של הכלי, דין טיהור הכלי מטומאה של גוי שנגע בו או ממגע של טמא מות, ודין הטבלת כלי חדש במקוה אם נרכש מגוי.

צורת הגעלת כלים

התורה מפרטת את צורת וסדר הגעלת והכשרת הכלים. על הפסוק: "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר את בני נדה ויתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים" מבאר רש"י וז"ל: "כל דבר אשר יבא באש - לבשל בו כלום. תעבירו באש - בדרך תשמישו הגעלתו, מה שתשמישו ע"י חמין יגעילנו בחמין ומה שתשמישו ע"י צלי כגון השפוד והאסכלה ילבנו באור". כלומר, התורה מלמדת אותנו שכדי להכשיר ולהגעיל כל כלי צריך לבדוק את האופן בו בלע את האיסור הבלוע בו ואז ניתן לדעת כיצד להכשירו. אם ההשתמשות בכלי היתה ישירות על האש כגון שיפודים וכדו', צורת הגעלתו תהיה על ידי ליבון ישיר על אש, שכבולעו כך פולטו. ואם אופן הבליעה של האיסור היתה על ידי השתמשות בבישול במים רותחים, גם הגעלתו תהיה על ידי מים רותחים, שכבולעו כך פולטו.

טיהור וטבילת כלים

על המשך הפסוק (שם) מפרט עוד רש"י וז"ל: "אך במי נדה יתחטא - לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מות א"ל צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהר מן הטומאה. ורבותינו דרשו שאף להכשיר מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובין כאן דרשו מים הראויים לטבול בהם נדה. וכמה הם - מ' סאה. וכל אשר לא יבא באש - כל דבר שאין תשמישו ע"י האור כגון כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור. תעבירו במים - מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות". הנה מצינו שרש"י מחלק את הפסוק לשלושה חלקים כלליים המתארים את צורת ההשתמשות בכלי, וכפי שהרמב"ם בעצמו חילק ואמר שיש בכלים שלושה דינים שונים. כיון שאין בימינו דיני טומאה וטומאת מות, נפרט היום את שני הדינים המצויים בהכשרת כלים והם הגעלת כלים וטבילת כלים.

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

מחמץ] – כיון שלא באו אותם סכינים במגע עם אש גם לא חייבים בליבון אלא ניתן להגעילם ותו לא. ולמעשה, רוב הסכינים שיש לאנשים בביתם אינם מיועדים להפך תבשילים בשעת צלייתם על גבי האש, אלא למאכלים המבושלים ברוטב וכדו' ועל כן אפשר להגעילם ברותחים. עד כאן תרוץ אחד בתוספות. ומביאים התוספות תרוץ נוסף, והוא, שיש סכין ש"היתרא בלע" ויש סכין ש"איסורא בלע". ובכדי לברר את הדברים, אזכיר את שיטתם של הראב"ד ושל הרמב"ן מתוך עוד שיטות ראשונים שמחלקים בין הדברים, ולמעשה יש הרבה פוסקים שהולכים בשיטתו של הראב"ד, ויש פוסקים רבים שהולכים בשיטתו של הרמב"ן וגם פוסקים רבים שהולכים בשיטתו של הרמב"ם.

הנה עבודת הכהנים בבית המקדש היתה מורכבת מפעולות רבות, וכמו שהתורה מכנה: "עבודת עבודה", וביניהם שחיתות וכל סדר הקרבנות, וגם האכילה היתה חלק מעבודתם ותפקידם, ובאמת אם היו מביאים ביום אחד הרבה קרבנות שלמים או שבחג היו מביאים הרבה קרבנות חטאת על עוונות רבים שעשו [ולצורך כך הבהילו מטוס עם כהנים רבים מחוץ לארץ כדי לאכול את כל הקרבנות לפני שהיו "נותר" שכן כל "נותר" היו שורפים באש כמו שהתורה כותבת "באש תשרוף"] ורק אחרי הסדר השלם היו המביאים מתכפרים, והיינו גם אחרי אכילת הקרבן [ומובא בחז"ל, שהיו מעסיקים בבית המקדש רופאים במיוחד כדי לטפל בכהנים המשרתים בבית המקדש, והיו משלמים למשכורתם מהקופה של "מחצית השקל" ולא מ"קופת האוצר של המדינה".

והכהנים היו רגילים תרומות, תרומת מעשר וכדו', ובבואם למשמרתם בבית המקדש היו צריכים ללכת יחף והרצפה היתה פעמים קרה ופעמים חמה מבלי שלכחן תהיה ידיעה והכנה מוקדמת על כך, והיה צריך לעבוד ולשתות יין ולאכול מנחות שעשויות מקמח בלול ומטוגן בשמן רב, וגם לאכול קרבנות, ולא היו רגילים בכך. ומובא בגמ' ששבחו כהן אחד שהיה מסוגל לאכול הרבה מאוד עד כדי כך שבמשמרתו לא היה נשאר "נותר" כלל, ולא רק בגלל שהוא אכל לבד מכל בשר הקרבנות אלא אותו כהן היה מכין כהנים רבים ביריחו, ואם היו באים אנשים רבים ומביאים את קרבנותיהם והיה חושש שמא יישאר נותר – היה מזניק את אותם כהנים להגיע מהר לבית המקדש לאכול כדי שלא יישאר נותר, ועל זה היו משבחים אותו מאוד]. והשאלה עלתה, כיצד היו נוהגים בסירים שבהם היו מבשלים את הקרבנות והרי כתוב "למשחה בהם" – ומכאן למדו שהיה הכהן צריך לאכול מבשר זבחי השלמים בכבוד ואוכל טעים, וגם אם הכהן היה מעדיף לצלות את הבשר הרשות היתה בידו, כך שהיו צריכים להחזיק בבית המקדש גם רשות ושפודים לצורך זה.

והנה, לאחר שהיו צולים בשר על רשת המיועדת לכך בערב, היה קורה שבבוקר שוב היו מביאים קרבנות – והתעוררה הבעיה כיצד אפשר להשתמש בסירים או בשפודים והרשות והרי היו בלועים ממה שנתבשל או נצלה מיום האתמול ואותו "בלע" נעשה "נותר"! והרי לא יעלה על הדעת שהיו בכל יום משתמשים בסירים חדשים ובשפודים חדשים ורשתות חדשות! שמא תגיד, שבכל יום היו מגעילים את הסירים שהשתמשו בו אתמול, והרי את השפודים והרשות לא היו יכולים בכל יום ללבוש באש מחדש, ובודאי אחרי כמה ימים היו כלים אלו מתקלקלים ויוצאים מכלל שימוש! שאלה זו שאל רב עמרם בגמרא, ועל זה אומרת הגמרא שרב עמרם ענה לו: "עמרם בני...". יש הבדל בין כלי שבלע איסור לכלי שבלע היתר, וכלי הכהנים – הן הסירים והן השפודים והרשות – בלעו בשר היתר גמור, וידוע שכהנים שאוכלים בפעם הראשונה מבשר הקרבנות היו מברכים "שהחיינו", הרי שעצם האכילה היתה מצוה ובודאי שהכל נבלע בהיתר גמור, אם כן מה שנעשה "נותר" היה רק למחרת אבל בשעתו בלע היתר, על כן לא צריך ליבון אלא די בהגעלה. ועל זה אומר הראב"ד, שמדברי הגמרא למדנו לכאורה חידוש גדול, והוא, שכלים שהם כשרים כל השנה ובלעו חמץ, הרי החמץ נקרא "היתרא בלע", ורק בהגיע חג הפסח נעשה אותו חמץ הבלוע לאיסור, ואם כן אפשר להקל בהגעלה אפילו כלים שבלעו בצליה על האש (כגון סכינים שהיפכו בהם מאכלים של חמץ

דיני טבילת כלים

יש לדעת כלל בעניין טבילת כלים, והוא, שיש הבדל בין כלי חדש לבין כלי ישן, שכן לכלי חדש יש דין אחד ולכלי ישן יש דין אחר. ואלו סוגי הכלים החייבים והפטורים מטיבילה:

כלי מתכות וכלי זכוכית – כל כלי חדש שאדם קונה מגוי, בין כלי מתכות ובין כלי זכוכית – חייב בטבילה במקוה בברכה.

כלי חרס אינם חייבים בטבילה.

כלי פורצלן, שהם כלים שעשויים מחרס ומצופים בזכוכית – חייבים בטבילה בלי ברכה.

כלי עץ – לא חייבים בטבילה. כיום יש כלים העשויים מפלסטיק, ואינם חייבים בטבילה.

כלים חד-פעמיים אינם צריכים טבילה.

כלים המיועדים לזריקה – אפילו אם אדם קנה בקבוק בירה, והבקבוק יוצר בחוץ לארץ, או צנצנת שיש בה שימורים ויוצרה בחוץ לארץ, או צנצנת שיצרה אותה בחוץ לארץ ובארץ מילאו אותה – מכיון שכיום צנצנות אלו נועדו לשימוש חד-פעמי ולא ממחזרים אותם.

כלים המיועדים לזריקה והדרך להשתמש בהם שוב – ישנן צנצנות קטנטנות של פירות מרוסקים או בננה מרוסקת למזון תינוקים ("גרבר" וכדו'), ולפעמים משתמשים בצנצנות אלו לשימוש חוזר במיני תבלינים וכל כיוצא בהם – אינם חייבים בטבילה, שכן בשעת יצורם כל מטרתם היתה לשימוש חד-פעמי ותו לא. על כן, אין חובת טבילה בכלי גם אם ירצו להשתמש בו לשימוש אחר.

קופסאות המיועדים לזריקה – כמו כן, אדם קונה קופסה מחוץ לארץ או קופסה שיש בה מוצרים ויוצרה בחוץ לארץ והיא סגורה, והיהודי פותח אותה ומשתמש בה, כיון שעיקר יצורה היתה לצורך שימוש חד-פעמי אינה חייבת בטבילה ואפילו אם היא עשויה ממתכת.

הרוצה להחמיר ולהטביל כלי שהוא מסוג הכלים שאינם חייבים בטבילה כמפורט לעיל – יטביל בלי ברכה.

דיני הגעלת כלים

כל אדם חייב לדעת את דיני הגעלת הכלים ולא כל כך קלים הם, על כן להלן מפורטים כמה כללים שמהם ידע כל אחד להקיש ולדעת את אופן הגעלת הכלי אותו הוא רוצה להכשיר, וגם ידע כיצד להמשיך וללמוד את דיני ההגעלה, וגם ידע לזהות אם יש כלי עם "בעיה" שצריכה שאלת רב כיצד לנהוג בו. הדוגמא לכלי עם בעיה המצויה ביותר בימינו היא הסיר שמבשלים בו "מחר" וקרוי "סיר לחץ" שיש עליו כיסוי, יש מהם שיש כיסוי עם גומי ויש עם צינורות ויש עליו פקקים וברגים שונים וזה מהוה בעיות וסיבוכים שונים בעניין אופן ההגעלה.

החילוק בין בליעת בשר קודשים לבליעת חמץ

הגמרא אומרת, שאם אדם קנה סכין מגוי – צריך ליבון באש. הרמב"ם פסק הלכה זו בהל' מאכלות אסורות פרק י"ז הלכה ג', שסכין של גוי צריך ליבון באש. גם מרן בירודה דעה סימן קכ"א פסק שסכין של גוי צריכה ליבון. אמנם, בהלכות פסח פוסק הרמב"ם שמספיק להגעיל סכין של גוי, וגם מרן בשו"ע בהל' הכשרת הכלים לפסח בסימן תנ"א כותב שמספיק לסכין של גוי הגעלה ולא צריכה ליבון באש. וקשה, מדוע פסקו הרמב"ם והשו"ע בהל' הכשרת כלים שסכין של גוי צריכה ליבון ואילו בהל' פסח פסקו שדי בהגעלה? נאמרו על זה כמה פירושים. אחד המפרשים יישב קושיה זו בפשטות, והוא, שעל פי רוב הגוי משתמש בסכינים שלו כדי להפך את הבשר שהוא צולה על האש בהיותו מונח על הגחלים, על כן צריך ליבון. אבל סכינים שהוא משתמש בהם לחיתוך תבשילים שונים [ומהם שעשויים

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

עוד הקדמה לדיני ליבון:

אם רוב תשמיש הכלי קובע או אפילו המיעוט

יש סיר שהרגילות להשתמש בו כל השנה על ידי בישול. לפעמים קורה במהלך השנה, שְׂקוּלִים בו כוסכוס או אטריות וכדומה, וזה נעשה באופן ששופכים בסיר מעט שמן ועליו את האטריות או את הכוסכוס, וכך מערבבים עד שהכוסכוס או האטריות מזהיבים [ואחר כך שופכים מים רותחים להמשך בישולם]. והשאלה מה דינו של הסיר הזה, האם כיון שרוב תשמישו על ידי בישול מגיעלים אותו ברותחים או שמא דינו ככלי שבלע על ידי קליה (למרות שרוב תשמישו בבישול) וצריך ליבון? לדעת מִן הָרֹאשׁוֹן ערוך, רוב תשמישו של הכלי קובע את אופן הכשרתו, וכיון שרוב תשמישו היה על ידי בישול אפשר להכשירו על ידי הגעלה, ואותו המיעוט שהשתמשו בו על ידי טיגון או קליה לא משנה את אופן הכשרתו. הרמ"א – לעומתו – טוען, שאפילו שלא השתמש בטיגון וקליה אלא פעם אחת בלבד, הופך להיות הכלי ככלי שתשמישו הוא על ידי טיגון או קליה וצריך ליבון. מִן הָרֹאשׁוֹן בעל ה"בן איש חי" זיע"א כותב תשובה ארוכה בספרו "ר"ב פעלים", ומתוך תשובתו ניתן ללמוד את ההלכה באופן הכשרתן של החצובות של ימינו למרות שהן שונות מהחצובות של הדורות הקודמים, ויבואר להלן. והנה, גם הרמ"א שאמר שהקובע בכלי לעניין הכשרתו הוא אפילו מיעוט תשמישו, ולכתחילה כך יש להכשירו (כבולעו כך פולטו) אך בדיעבד מועיל אם הכשירו בהתאם לרוב תשמישו (כגון במקרה הנ"ל – בהגעלה ולא בליבון). עד כאן הבאנו מעט כללים כדי להקיש מהם ולהבין את פרטי הדינים בהכשרת הכלים בהתאם לתשמישם.

סוגי הכיריים מאז ועד ימינו

בתקופות קדומות היו מבשלים על גבי כירה, והיא כעין תיבה חלולה שעל פיה למעלה היה פתח שעליו היו שופתים את הקדירות, ובתוך חללה של הכירה היו מבעירים גחלים וכך היה מתבשל. לימים התקדמו והתפתחו והמציאו את ה"פרימוס", וכמו כן המציאו את ה"חצובה" שהאש היתה בועלת מתחתיו כל הלילה ובכל עת, [ולחבדיל – כמו שהכנים היו צריכים להשגיח כל הלילה על צלית הקרבנות על גבי המזבח כך] היו צריכים להשגיח על התבשילים שעל גבי הפרימוס שהאש שבו לא תכבה ולא תמטע, ואם היתה מתמטעת היו צריכים לנפוח בו ולהבעירו מחדש כדי למשוך לפתיליה שלו את הנפט וכל כיוצא בזה. בימינו הדברים השתנו באופן קיצוני. באופן כללי יש שתי סוגי כיריים שמבשלים עליהם כיום. יש כיריים של חשמל ויש כיריים של גז.

כיריים של חשמל – ישנם שני סוגי כיריים חשמליות. ישנם כיריים שההבישול פועל בהם באופן שמפעילים את החשמל והוא מחמם סלילים שעליה מונחת פלטה עמידה בחום, ועליה שופתים את הסירים. ישנם כיריים חשמליות יותר מתקדמות, ופועלים באופן שיש רשת של סלילי חשמל, ומסביב לאותה הרשת מולבש בידוד העשוי חרסינה (כיריים קרמיות) ועליו יש כיסוי העשוי מתכת עבה ויחזקתו של החשמל בחום של טמפרטורה גבוהה במיוחד. הנה כי כן וכתבתי שיש להקדמו שיתאדם אין שום תקנה ושכך התורה העידה עליו, הרי שיש בעיה באותם כיריים שעשויים מחרס. גם מה שעוטפים את הסלילים בכיסוי מתכת מהווה בעיה שכן אי אפשר ללבן את אותה המתכת שהרי זה עשוי מברזל יצוק ומיועד לכך שאף פעם לא נהיה אדום עד כדי שיתווז ממנו ניצוצות. בשתי המקרים שהזכרנו יש לנקות את הפלטה העליונה ניקוי יסודי, ויש להפעיל את החשמל באופן שיחמם את אותה הפלטה עד שיגיע לחום המקסימלי שיכול להגיע, ואחרי כן יש לעטוף את אותה הפלטה בנייר כסף עבה למשך כל ימות הפסח! והטעם הוא, שבעקרון הכשרת אותם הכיריים הוא על ידי ליבון, אבל אי אפשר ולא ניתן ללבן אותו בליבון גמור. וכיון הוא שאם יניחו על אותה פלטה חוט הוא יישרף, או אם יניחו מאכל על אותה פלטה הוא יישרף, אבל זה עדיין לא נקרא "ליבון" כמו שההלכה קובעת, והוא, שיתאדם עד כדי כך שיהיו ניצוצות ניתנים ממנו. ויש פוסקים שרוצים להקל ולומר שהמתכת עליה דיברו בדן ליבון היא מהסוג שהיו משתמשים בה פעם לא באותה מעטפת העשויה מתכת בכיריים חשמליות, שכן מתכת זו תוכננה מראש

בהיותם על האש), וכמו שהקילו לכהנים מה"נותר" שבתחילה היה כשר ומהודר ורק בבוקר נעשה "נותר". ועל זה חולק הרמב"ן ואומר חילוק, שהוא נפקא מינה לכל הלכות פסח: לדעתו, בשר הכהנים היה בשר קדשים כשר ולאחר יום בא לו שם: "נותר", מה שאתמול לא נקרא כך. אבל חמץ – תמיד נקרא חמץ, וגם ביום חול וגם בפסח נשאר לו אותו שם ולא נקרא שם חדש ולא נתבטל השם הקודם, על כן יש להחמיר בו יותר ש"שמו עליו" וכל דיני ופרטי הגעלה וליבון שייכים בו. ועל זה אומר מִן הָרֹאשׁוֹן "בית יוסף" בשם רבנו ירוחם, שכיון שרוב הפוסקים מצדדים לשיטת הרמב"ן שמחמיר, כך הלכה, ויש להחמיר בכל כלי החמץ שרוצים להכשיר לחג הפסח שיש להגעילים וללבנם בהתאם לאופן שימושם. ובדעת הרמב"ם נחלקו הפוסקים מהי דעתו, והגאון מוילנא כותב שאין הוכחה ברורה בדברי הרמב"ם שסובר כדעת הראב"ד שהכלל הוא "היתרא בלע", כי אין דרכו להביא אלא הלכות מהש"ס, ומה שלא מובא בש"ס לא הביא, על כן אין הוכחה ברורה בדבריו. ואדרבה, לדעתו משמע בדברי הרמב"ם שהוא סובר כדעת הרמב"ן ורוב הפוסקים שיש להחמיר בפסח בכל חומרות ההגעלה, אלא אם יש בכלים מסוימים דינים מיוחדים שמקילים בהם. ויש לדעת, שגם רבנו זלמן סובר כך.

טיגון ואפיה בתנור

יש מקרים מיוחדים בהם ההלכה שונה. לדוגמא, מחבת – שדרך בליעתו על ידי טיגון בשמן, ונחלקו מִן הָרֹאשׁוֹן ומור"ם האם נחשב כצלילה על האש או כבישול ברוטב. לדעת מִן הָרֹאשׁוֹן אפשר להגעיל מחבת. ומקשים עליו, הרי הוא עצמו אמר ב"בית יוסף" שהשפד והאסכלה והרשת צריכים ליבון, ומדוע כאן פוסק שמספיק למחבת הגעלה? על זה אמרו תרוץ אחד שכיון שבדרך כלל יש שמן במחבת, לא נחשב כצליל על אש אלא כבישול במים ומספיקה לו הגעלה. ומיהו, דעת ה"פרי מגדים" וה"פרי חדש" שונה, והם אומרים שהלוקחים תבנית ומכניסים אותה לתנור (כוונת הדברים כאן לתנורים הגדולים ולא על התנורים שלנו בבית) ובכדי שהבצק לא יידבק בתבנית בשעת האפיה מורחים עליה מעט שמן, ובכל זאת דינה צריכה ליבון כי בלעה באש! כך, לדעתם, גם מחבת לכאורה צריכה ליבון ולא די להגעילה ברותחים. והקשו עליהם, והרי גם בהיות התבנית בתוך התנור הרי לא באה במגע ישיר עם אש, שכן האש ערב בצד התנור ואת המגש היו מניחים על האבן הריקה, ואפיה היתה מחום התנור שהאש חיממה בחלל התנור! אך התשובה פשוטה, שכן אם היה בתוך התבנית מים או שמן והיה התבשיל מתבשל מהחום שבא מחלל התנור בין מלמטה או מלמעלה או מהצד – אז נחשב לבישול ולא צריך ליבון, אבל ברגע שאין בו מים והחום הוא שאופה את הלחם, נחשב כאש וצריך ליבון. ונצטרך את החילוק הזה לנפקא מינה לדינים שונים בהמשך.

גדרי "ליבון קל" ו"ליבון"

כלל שני בדיני ליבון. יש "ליבון קל" ויש "ליבון". "ליבון קל" נעשה על ידי ששורפים את הכלי ושמים מסביב קש או חוט אם נשרף – ודי בכך. אבל "ליבון" נקרא: "עד שניצוצות יוצאים ממנו", כלומר שנעשה באופן שהכלי כל כך נשרף ומתלבן באש, שאם מכים בו יוצאים ממנו ניצוצות.

דיני חצובה (שלוש שיטות בהקדמה לדיני ליבון)

בימינו כמעט ולא קיימות חצובות כפי שמובאות בהלכה, אלא ה"חצובות" של ימינו הן אותן הברזלים המונחים על הכיריים של הגז ושעליהם שופתים את הסיר. החצובות שההלכה מדברת עליהן היו עשויות מארבע רגלים והיתה אש מובעת מתחתם וכך היה התבשיל מתבשל. ויש להבין מה דינה של חצובה לעניין הכשרתה: האם צריכה ליבון, הגעלה, או שמא אין לה צורך בהכשרה כלל ולא צריכה כלום? יש המקילים ואומרים שחצובה לא צריכה שום הכשרה, ונימוקם הוא שגם אם נשפך עליה חמץ או דבר איסור – מייד האש שורפת אותו ולא בלע כלום. ויש אומרים שבשעה שנשפך עליה איסור מספיקה החצובה לבלוע מעט עד שהאש שורפת אותו ולכן צריכה החצובה הגעלה. המהר"ל מחמיר ואומר שחצובה צריכה ליבון שכן בלע באש, וכבולעו כך פולטו. עד כאן הבאנו שיטות אלו כהקדמה לדיני ליבון. ויש עוד מחלוקת שיש לדעת שהיא בעצם

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

קומקום קטן וצר יותר מקוטר המבער באופן שאם נשפך ממנו רוטב שיש בו חמץ נבלע בגוף המבער ולא נשרף מייד בלהבה שמרוחקת מדופני הקומקום אז תהיה בעיה יותר מכל המבערים בעולם, ואף על פי כן אין להחמיר בזה שכן גם אם נבלע דבר מה בגוף המבער הוא נשרף מחום האש של הלהבות וכלה מן העולם. אשר על כן, אופן הכשרתם של גופי המבערים הוא על ידי ניקוי יסודי של המבערים במים וחומר ניקוי טוב, ואחרי ייבושם והלבשתם על המצתים הנקיים יש להבעיר בהם אש למשך כמה דקות (5 דקות מספיק) והוכשרו בכך.

הכשרתה של החצובה בכירים

כבר הקדמנו שיש מחלוקת בעניין חצובה, וגם הבאנו שלחצובות של ימינו יש דין שונה מדין החצובות שהיו בתקופות של תקופת הגמרא ושל רבותינו הראשונים והאחרונים, שבזמנם היו כופפים ברזל ועליו היו מלחמים טבעת המותאמת לקוטר הסירים. בימינו, החצובות של ימינו מצופות באמייל, ויש בהם קיפולים ועיגולים וקצוות, כך שניתן להגדירם כ"יש בהם חורים וסדקים". כל בר דעת מבין שיש בחצובות אלו לכלוך רב וקשה שדבק במהלך שנה שלמה. כמו כן, החצובות של פעם היו בקוטר כזה שהסיר שהיה מונח עליהן היה יותר רחב מהחצובה ובולט ממנה והלאה, ואילו בימינו החצובה רחבה יותר מהקוטר של הסירים, כך שכשנשפך רוטב ונוזל דרך דופני הסיר, הוא נופל על החצובה עצמה, ולא תמיד האש בוערת באופן שתשרוף את כל המאכל הנוזל עליה בכל החריצים ובכל החורים והסדקים, ובינתיים נבלע בהם המאכל עם החמץ שבו. ממילא, החצובות של ימינו אינן נכשרות אלא בליבון קל. כמו כן אפשר להכשירם באופן שמנקים את החצובות יפה עם כל חומר ניקוי שהוא, ולדאוג שבשעת הניקוי לא יישאר שומן בין הקיפולים וסימני הריתוך שעל החצובות, ואז להגעיל אותם כדין, ואז אפשר לעטוף אותם בנייר כסף עבה - העמיד בחום הטמפרטורה של הלהבות - במקום שהסיר יושב. ואם אינו יכול לעוטפם בנייר כסף למשך ימי החג, יניח עליהם נייר כסף בכל פעם שרוצה להשתמש בהם ולבשל עליהם - במשך ימי החג. ואם ירצה ללבן אותם בליבון קל - יכול, אלא שיש סבירות להניח שבשעה שמלבן את החצובות יתפוצץ ציפוי האמייל שעליהן ולא יוכל ללבן כדבעי. על כן, אם יכול ללבן באופן שיוודע שלא יינזקו, או שיכול לנקות אותם היטב ולהגעיל - הנה מה טוב, וגם יצפה אותן בנייר כסף. וכאן שייך לומר ולהמליץ לכל אחד - כמו שהזכרנו בשם רב אשי בשבוע שעבר - שכדאי להכניס בין הוצאות החג גם רכישת חצובות מיוחדות לחג פסח וכך יצא מידי הקושי הרב שיש בהכשרתם של אותן חצובות. ובכל מקרה אם לא נרכשו חצובות מיוחדות - יש לפעול באופן שהסברנו.

כיסוי עליון של הכירים

יש מי שטוען, מדוע רק בפסח מתעוררות כל הבעיות הקשורות להכשרתם של הכירים ושל הפריטים הסובבים אותם, ומדוע במהלך כל השנה לא מצריכים להגעיל ולהכשיר אותם בגלל בליעה של בשר וחלב המתבשלים עליהם במשך כל השנה?! ואומרים כל המפרשים החולקים על המהרש"ל ועל הרמ"א שפסק כשיטתו, שאותה בליעה היתה אופק של "ביש" ואין בכלל בעיה. ומכל מקום אין הדברים נכונים אלא בדורות הקודמים אבל לא בדורנו, שכן בימינו יש אדים רבים שיוצאים מהתבשילים המהבילים בשעת רתיחתם וזה נוגע בפריטים שונים בסביבתם של הכירים ונבלעים בהם. מזה נבוא להלכה הנוגעת לחלק נוסף שיש בכירים (החמישי עד כה במספר) והוא הכיסוי העליון שבו מכסים את הכירים או את התנור גז. לכאורה יאמר כל אחד מה יש לדון בכלל בעניין הכיסוי של הכירים והרי לא מבשלים עליו ולא בא במגע אם אז או עם מאכל רותח! הנה יש לדעת שהמכסה של הגז בדרך כלל עומד ניצב בחלק האחורי של התנור או של הכירים, ועל פי רוב במהלך הבישול יוצאים אדים חמים ונוגעים באותו כיסוי, וכאשר ביארנו. אשר על כן, לכתחילה יש להגעיל את אותו הכיסוי כדין, ואם אין אפשרות להגעילו כי לא מוצא יורה מספיק גדולה להגעילו בתוכה - יש לנקותו היטב במים וחומר ניקוי מפלג, אחר כך יש לשפוך עליו מים רותחים מקומקום רותח ועדיין יש לצפותו בנייר כסף.

בצורה שונה כך שתוכל להיות אמידה בפני טמפרטורות גבוהות במיוחד וממילא גם דינה שונה, אבל אין יכולים להקל בגלל זה ומבחינת ההלכה אין שום הבדל בין סוגי המתכות בעניין אופן הכשרתן. מכל מקום, רוב הכירים שבימינו הן כיריים של גז, ועליהם חצובה ממתכת שעליה שופתים את הקדירה.

הפתורים של הכירים

יש לשים לב, שלכירים יש כפתורים שבהם מדליקים ומכבים את החשמל או את האש, או שמווסתים בהם את עוצמת הלהבה, ולפעמים עוסקת האשה בטיגון של מאכלים שיש בהם חמץ כגון כופתאות שונות או קציצות בשר שמעורבים בהם פירורי לחם, ובשעת הטיגון נצרכת לסובב את הכפתור כדי לווסת את האש בהתאם לצורך הטיגון, ועושה זאת בידיים הדבוקות במאכל בו היא עוסקת ואותו מאכל דבק גם בכפתורים; הנה כיון שהחמץ שדבק בכפתורים הוא קר, אין לו דין "בליעה" ואינו צריך להגעילה, אלא אם כן נשאר החמץ על הכפתור זמן רב ופעמים יש בתערובת תבלינים חריפים שנבלעים עם הזמן בתוך הכפתור (כגון שרצה לטפל בלד שלה וכך נשאר הבצק או התערובת החריפה רבע שעה או יותר); ואף על פי כן, מהדין די לשפוף את אותם כפתורים אפילו במים קרים היטב, ולנקר בתוך החריצים שיש בכפתורים ומסביב לו וכך הוכשרו הכפתורים. והרמ"א כותב בסימן תנ"א סעיף כ"ז: "ונהגו לערות עליהם מים רותחים". כלומר, שלמרות שאותם כפתורים בלעו ב"קר", מכל מקום כיון שזה חריף ונבלע בהם, נהגו להחמיר. וגם מי שירצה להחמיר יותר ולהגעיל אותם ברותחים הרשות בידו, רק שיהיה שלא יקלקל את הכפתורים ובפרט שבימינו אינם עשויים מחרס כמו פעם אלא מפלסטיק ובקלות יכולים להתקלקל.

הכשרת הפלטה התחתית של הכירים

יש לדעת את הדין בעניין הפלטה התחתונה של הכירים (שבה מובנים הפתחים למבערים ועליה מונחים החצובות), הנה על פלטה זו נשפכים פעמים רבות במהלך השנה רוטבים שונים במהלך בישולם, ויש לדעת כיצד ניתן להגעילה. אפשר לבצע בדיקה פשוטה כדי לדעת את אופן בליעתה של פלטה זו: הנה אם ישפכו עליה מים רותחים, לא ניתן לנגוע בפלטה שכן מתחממת היא מחום המים הרותחים עד למעלה של "יד סולדת בו", אם כן אותם רוטבים של תבשילים של חמץ (כגון אטריות וכדומה) שנשפכים על אותה הפלטה בשעת בישול והם רותחים - נבלעים באותה הפלטה והרי היא בלעה חמץ, וגם אם האשה מנקה את אותו הרוטב, אבל אין היא מנקה אלא אחרי שהתקרר ובינתיים הספיקה הפלטה לבלוע מאותו החמץ. על כן מהדין היה צריך לפרק את אותה הפלטה ולהגעיל אותה במים רותחים כדי "כבולעו כד פולטו", אבל אין לכל אחד אפשרות לעשות דבר זה שכן אותה הפלטה מהודקת היטב במבנה הכירים, לכן אופן הכשרתה היא באופן שמנקים אותה היטב בכל חומר ניקוי שמאפשר לנקות אותה טוב טוב, ויש להמנע מלהשתמש בה במשך עשרים וארבע שעות, אחרי כן יש לשפוף עליה מים רותחים, ואחרי כן יש לצפות אותה בנייר כסף עבה העמיד בחום האש של המבערים.

פלטה של כירים העשויה מזכוכית

כיום יש סוג חדש של כירים שבתחתיתם אין פלטה העשויה מתכת אלא זכוכית, וכנראה המטרה שלהם היא שיהיה יותר קל לנקות את אותה הפלטה, אבל אם זה נעשה אופן ההכשרה שלה יותר מסובך, ולקמן נלמד את דין הזכוכית אם יותר קל ממתכת או חמור כחרס; על כל פנים דינה של פלטה זו כדין המתכת, שמתחילה יש לנקות אותה היטב עם חומר ניקוי טוב, אחרי כן יש לשפוף עליה מים רותחים (למרות שלדעת הרמ"א לא מועיל לשפוף עליה מים רותחים), ואחרי כן **חובה** לצפות אותה בנייר כסף עבה העמיד בחום של המבערים החשמליים למשך ימי החג.

הכשרתם של המבערים של הכירים

מעיקר הדין, אין צורך להכשיר את המבערים שמהם יוצאים הלהבות בכירים, שכן כל מה שנשפך עליה בשעת ביעורם מייד נשרף וכלה ולא נבלע כלל. ומכל מקום, אם בכירים יש מבער רחב וגדול ועליו שופת לפעמים

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

זה, ועוד יותר גרוע שיש תנורים שבקדמתם דלת העשויה זכוכית ובזכוכית יש בעיות בלתי כשירות בנוגע להכשרתו של התנור לחג הפסח. אשר על כן, יאמר כל אדם לעצמו שאי אפשר להכשיר את התנור שבביתו! ואם הוא חייב להכשיר את התנור לחג הפסח (באופן שיש מקרה חריג שבגללו הוא חייב להכשירו), עליו לגשת לרב ולהציג בפניו את פרטי המבנה של התנור שלו, והרב יאמר לו בדיוק אם יש בכלל אפשרות להכשירו וכיצד.

הכשרת זכוכית לחג פסח

בעניינה הכשרתה של הזכוכית – דעות שונות נאמרו לעניין בשר וחלב האם צריך להשתמש בכלים העשויים זכוכית נפרדים למאכלי בשר ולמאכלי חלב, וממילא גם לעניין הכשרתם של כלים אלו לעניין פסח טוענים להקל ואומרים שאינה בולעת ואינה צריכה הגעלה מיוחדת; ולדעתם, מסתמכים על דעת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג (ס"י תנ"א סכ"ו) שכתב, וז"ל: "כלי זכוכית – אפילו מכניסין לקיים ואפילו משתמש בהם בחמין, אין צריכים שום הכשר שאינם בולעים, ובשטיפה בעלמא סגי להו", עכ"ל. לפי דברים אלו יוצא לכאורה, שאפשר להשתמש בכוס זכוכית ולערות בה חלב רותח ולשטוף אותה, ומיד לאחר מכן לשפוך לתוכה מרק בשרי רותח ואין בזה בעיה. גם לעניין פסח יוצא לפי טענת המקילים, שאפשר לשתות בירה סמוך לסוף זמן אכילת חמץ בערב פסח ולשטוף אותו, ולהשתמש בו בפסח (להכניס לתוכו יין וכדו'). יש בימינו כלי זכוכית הנקראים "פירקס" ולכאורה לא יצטרכו הגעלה ולא מיד, גם אם אפו בהם עוגות במהלך השנה או שבישלו בהם איטריות וכדו'. ודברים אלו תמוהים הם מאוד. והנה הרמ"א כותב, וז"ל:

"הגה - ויש מחמירין ואומרים דכלי זכוכית אפילו הגעלה לא מהני להו", משמע לשיטתו, שלכלי זכוכית יש דין של כלי חרס ואי אפשר להגעילם ולהוציאם מבליעתם כלל; והנהוגים כדעת השו"ע בכל מקום, טוענים שכיון שמרן מתיר, מותר ללא שום חשש, אך לא כן אנו נוקטים למעשה. הנה פעם היה רב אחד גדול שקראו לו רבי אברהם רוקוטובסקי זצ"ל, והוא קרא לעצמו "אליהו כי טוב". הוא היה חריף מאוד ובקי גדול והיה סופר מזהיר וחיבר הרבה ספרים נפלאים: "ספר התודעה", "איש וביתו", ספר סיפורים על חסידים ועוד. הוא היה מספר שפעם אחת בא אדם לרב והביא לו עוף ושאלתו בפני האם העוף הזה כשר הוא או טרף? הרב ראה שאותו העוף היה שחוט רוב קנה ולא כולו. קם הרב ממקומו והלך לחדר הסמוך להביא סנטימטר מדידה כדי למדוד את עובי הקנה של העוף ביחס לעומק החתך של השחיטה וראה שזה חצי בחצי והתחיל להסתפק אם שייך לומר כאן "רובו ככולו" או "חצי בחצי", הוא חשב על דעת הרמב"ם שמכשיר ושל הרמב"ן שאוסר, וכך המשיך הרב בבדיקתו ותוך כדי כך היה אומר בקול את כל ההלכות הנוגעות לזה. ובעודו עסוק בהקפת כל פרטי ההלכה, עצם את עיניו ושקע במחשבותיו בסוגיות העוסקות בעניין זה, וכך המשיך לומר בקול שאולי השוחט לא שם לב כל כך ואולי זה קרה לאחר שחיטה וכבר יש חזקה לדעת הרמב"ם שמתיר ואילו אחרים אוסרים, וכך היה הרב שקוע במחשבותיו בין סבכי ההלכה והמשיך לחשוב מה דינו של הסכין, שמא כשרה או אולי הפסידה את כשרותה, עד שבסוף החליט לפסוק שהעוף הזה טרף, וכך אמר בקול: "טרף!!".

הרב פתח את עיניו והנה הוא מגלה שאותו השואל לא נמצא בפניו! התפלא הרב על הדבר ויצא מביתו לרוץ אחריו ולחפשו. הרב ראה אותו ברחוב ואמר לו למה הלכת, והרי לא שמעת ממני שהעוף טרף! שאל אותו האיש את הרב ואמר לו, מדוע הוא טרף, והרי שמעתי אותך מביא את דברי הרמב"ם שהעוף כשר! אמר לו הרב לא אמרת את דברי הרמב"ם למעשה אלא בתור הזכרת שיטה אחת בין עוד שיטות אחרות ולשם ניתוח הסוגיא ובתור "הוה אמינא", אבל למסקנא זה טרף! אמר לו אותו שואל, הלואי שתהיה אתה כמו הרמב"ם ושהבן שלי יהיה כמו הרמב"ם, אבל למעשה כיון שהרמב"ם פסק להתיר אז כך הדין! ככה אותו הדבר בעניין הכשרתם של כלי זכוכית, מסתמכים על כך שמרן כתב להתיר בכלי זכוכית ופוסקים על פי זה הלכה למעשה מבלי לברר את שאר הפרטים והשיטות! על כן יש לדעת, שאין ראייה וסמך מדברי מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג לכלי זכוכית של ימינו. הנה כי כן יש בימינו כלים הנקראים "פירקס" שמעובדים בצורה מיוחדת כך

מיחם של מים חמים

הרב "בית דוד" שואל על החצובה, מדוע בדרך כלל אומרים שחצובה צריכה ליבון, שכן לפעמים אדם מצנים פרוסת לחם על הלהבה של הגז, ולצורך כך מניח אותה על החצובה ממש בשעת צלייתו, הרי שהחצובה בולעת לחם יבש ולכן צריכה ליבון. ויש אומרים, שכיון שהשתמשות זו נעשית באופן חד-פעמי ובמקרה, אין זה קובע, אלא אזלינן בתר רוב תשמישו, וכפי שהקדמנו כאן מתחילה המחלוקת הגדולה ביסוד האופן בו קובעים את צורת הכשרת הכלים, האם הקובע הוא רוב תשמישו של הכלי, או כל תשמישו ואפילו חד-פעמי. ומכאן למדנו הלכה, שאדם שיש לו מיחם של מים חמים שנוהר בו כל השנה שלא יפול לתוכו חמץ, והוא מחשב בדעתו שמיחם זה לא צריך הכשרה. אלא, שיש לקחת בחשבון שלפעמים מניחים על גבי המכסה העליון של המיחם פיתה או לחם קפוא כדי להפשירו או לחממו (ובשבת יקפיד קודם שלא יהיו על הפיתה או החלב גרגירי קרח בשעה שהוא מניח אותה על המיחם), וכיון שהלחם מתחמם על המכסה מהאדים של המים כשהוא יבש עד לחום של יד סולדת בו, נמצא שהמכסה שעל המיחם בלע מלחם יבש בלי מים, וזה לכאורה כמו שאומר הרב "בית דוד" שביבש צריכים להחמיר. ואם כן, מכסה זה צריך ליבון לפני חג הפסח, אלא אם כן הקפידו בו כל כך במהלך השנה שלא יבוא כלל במגע עם חמץ, וגם כשרצו להפשיר פיתה או לחם קפואים הניחו עליו קודם לכן נייר כסף – או אז תספיק לו הגעלה לחג פסח ולא צריך ליבון.

זהירות ממאכל חלבי על גבי המכסה העליון של המיחם

הזכרנו כמה פעמים באותו עניין (הנ"ל בעניין המכסה של המיחם), שצריך להזהר אם בא להניח בורקס גבינה על גבי המכסה העליון של המיחם, ובדרך כלל הבורקס מלא שמן כך שהכיסוי מקבל שמן, והבורקס מתחמם לחום של יד סולדת בו מהחום של אדי המים הרוחתים שבמיחם, כך שצריך שיהיו במים שבתוך המיחם פי שישים כנגד הבורקס, אחרת המים שבמיחם הופכים להיות חלביים ולא יוכל להכין בהם לשתיה או לבישול עם מאכלים בשריים.

זהירות בכל פרטי ההכשרה במטבח

עד כה דברנו על מכשיר אחד שיש במטבח, ותראו כמה דינים ופרטים רבים העלינו בו! כמה הלכות יש בו! דיני ליבון, דיני הגעלה, דיני כלי שני, דיני עירוי, דיני רחיצה, דיני חומרות שהזכרנו על הכפתורים שלו ועוד... על כן נעשה כל אחד חשבון עם עצמו ולא יאמר שיש כמה דברים שלא נוגעים אליו ולא צריך להתייחס אליהם – אלא יש לשים לב לכל פרט ולברר היטב את דינו בכל מה שקשור להכשרתו. ובאמת, אדם שרוצה לצאת מספקות ולרכוש כלים מיוחדים לחג הפסח, ואפילו כיריים מיוחדים לחג הפסח – תבוא עליו הברכה, אלא שלא כל אחד יכול להרשות לעצמו כמו שהגמרא הביאה על הסכינים של רב אשי – ולקנות כיריים מיוחדים לחג פסח.

הכשרת התנור לחג הפסח

יש לדעת, שבתנור הביתי יש בעיות קשות בעניין הכשרתו לחג הפסח [ואין כוונתנו לתנורים הגדולים של המאפיות, שבהם יש בעיות רבות ובפרט בתנורים המתקדמים של היום שיש בהם חלקים רבים וחריצים לרוב, עד כדי כך שכמעט ולא ניתן להכשיר שום תנור, אלא אם ילבנו אותם באש חזקה במכשיר הקרוי: "ברנר", מה שאף אחד לא יעז לעשות במפעל]. אדם שרוצה להכשיר את תנור האפיה שלו בביתו לחג הפסח, הנה באותו תנור אפו לחם ועוגות במהלך כל השנה – יש לדעת ראשית כל שיש תנורים שהדלת שלהם בנויה משני חלקים מהודקים באופן שלא ניתן לפרקם, הנה לתנור זה אין שום דרך להכשירו ואין מה לעשות. אם יש תנור שניתן לפרק את חלקי הדלת שלו ולנקותם, הרי שעדיין לא ניתן ללבן אותו בליבון מלא עד כדי כך שיהפוך לצבע אדום שיתווז ממנו ניצוצות! שמא תאמר ש"כבולעו כך פולטו" כפי שרוצים לומר כמה רבנים, אבל יש לקחת בחשבון שאנחנו לא יודעים שום "קונצים" ואין בידינו אלא ליבון או הגעלה, ולא יעזור מה שמנסים להתיר על ידי הפעלתו של התנור בחום הגבוה ביותר, שכל עוד לא התלבן התנור נשאר בו כל הבלוע שבעובי דפנותיו. והיותו גרוע הוא, שיש תנורים בהם יש סליל של גריל מה שקשה מאוד לנקות במקום

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

מעשר או תרומה צריכים לתת לכהן, ובימינו לא נותנים לכהן, ואם זה מעשר ראשון – לתת ללוי, ואם מעשר עני – לתת לעני, ואם מעשר שני – לפדות. ואם אדם יש לו מטבע בביתו ופודה בה את המעשר שני, ובמקביל יש לו שימורים ואומר שהוא יעשה על זה מעשר "אחר כך" – אין לעשות מעשרות "אחר כך"! לפני ערב פסח חייבים לעשר ולתת את המעשרות למי ששייך להם. כלומר, שמעשרות של שנה שלישית צריכים לעשר עוד היום! (נכון לשנת תשנ"ח) ולא לחכות ל"אחר כך". ומעשר של שנה רביעית כמו השנה (תשנ"ח) אין שום נפקא מינה. חסה השנה – לא חייב לעשר אם לא רוצים לאוכל אותה בפסח.

אבל שימורים שמשנה שלישית – חייבים לבער אותם, וזה נקרא ביעור מעשרות. כמו כן, יש לבער את המטבע שחיללתי עליה מעשר שני. העיקר הוא: "וגם נתתיו ללוי", דהיינו **לתת** ללוי, ולא לעשות קונצים ולומר שלא יתן ללוי בטענה שאין לו חזקה ברורה שהוא לוי, אלא יש לתת לו בכל גוונא. הנה הרמב"ם כותב שמה שפטור מביעור מעשרות זה רק אם זה דמאי של מעשר שני! "כיצד הוא עושה? אם נשאר לו תרומה מתרומת מעשר נותן לכהן, ומעשר ראשון נותן ללוי, ומעשר עני נותן לעניים, ואם נשאר אצלו פירות ממעשר שני של ודאי או נטע רבעי או מעות פדיונם הרי זה מבער או משליך לים או שורף. נשאר לו תבואה של דמאי אינו חייב לבערה". הרי, שרק דמאי של מעשר שני פטור, אבל ודאי מעשר שני ושאר מעשרות חייב להפריש ולבער.

ממילא, אדם שיש לו פירות, לדוגמא שזיפים יבשים – או משמש יבש של תוצרת הארץ, יש לדעת של איזה שנה זה אם של שנה שניה או שנה שלישית, שאם זה משנה שניה חייב במעשר שני, ואם של שנה שלישית חייב במעשר עני, וחייב להפריש מהם ולתת! ואם אינו יודע את הדין, יאמר "אם זה מעשר שני – מעשר שני, ואם זה מעשר עני – מעשר עני!", ובכל מקרה חייב לבער את המעשרות שלו. ומדוע אני אומר שיש לבער את זה לפני פסח, ומדוע אני מזכיר את זה היום? מפני שלפעמים יש לאדם שימורים שהם חמץ או ספק חמץ, ויש שימורים שיש בהם עמילן, יש ריבות [ונקראות שם משום שמכניסים בפנים "דברי ריבות בשעריך" – כל מיני מאכלים] שבמקום להסמך אותם על ידי סוכר, מכניסים בהם קמח בכדי לעבות אותם או עמילן שהוא בודאי חמץ, וכל זה אדם צריך לדעת מראש שאינו יכול בפסח לעשר את זה ואם לא מכר את זה לגוי – אסור בהנאה! על כן לפני פסח חייב לבער את כל מה שצריך לבער. כלומר, אם יש לו מעשרות – יתן, ואם לא הפריש מעשרות – יפריש מעשרות.

ונסיים בדבר קטן (אני שם לב שהשעון "רץ"). שבת הגדול – כל המעלה של שבת הגדול וחשיבותה היא כמו שאומרים התוספות, שמשכו את השנה ביום שבת הגדול ולא שחטו אותו עד יום ערב פסח והבכורות ראו וצעקו מה אתם עושים, ורבו עם פרעה ועם החיילים שלו ועל זה אמרו: "למכה מצרים בבכוריהם". וזה היה נס גדול ועצום. היום, בתקופתנו, ויותר נכון בימינו, לא יותר נכון ביום שלנו – הנה אנחנו מתכוונים לשבת הגדול, וצריך ללמוד ולדעת מה זה "שבת הגדול". הנה משה רבנו אומר לפתע את נשחט את אלהי מצרים ולא יסקלוננו! אי אפשר! אתם תסקלו אותנו! ניקח את האלוה שלך ונשחוט אותו! וזה נכון, ולכן אמר לו את זה כתרוץ מדוע הם הולכים להקריב את קרבנותיהם מחוץ למצרים. וכשאמר לו פרעה – כאן תזבח, אמר לו: לא! עם ישראל היה עם שפחד מכלבים של המצרים, עד שה' הבטיח להם שהכלבים לא ינבחו, הם היו פוחדים מהאדון המצרי שהיה בא עליהם עם שוט! הם ידעו שהולכים להיות בני חורין אבל הם פחדו שכן הם היו כולם עבדים! יהודים ביום שבת קודש לוקחים אלוה של מצרים ואומרים קבל עם ועדה שהם לא פוחדים מהמצרים ולא אכפת להם מה שיגידו הגויים, אלא אכפת להם מה שהקב"ה מצוה אותם! הם לקחו את קרבן פסח, משכו אותו ברחוב והגויים רואים ושותקים!! כשהגויים רואים שאנחנו לוקחים את האלוה שלהם והולכים לעשות את רצון ה' ביד חזקה וביד רמה אז הם הפוחדים! אז שהגויים לא יפחדו אותנו. אנחנו עכשו בשבת הגדול אומרים לגויים שאנחנו לא פוחדים מאומות העולם! אנחנו פוחדים רק "בלתי לה' לבדו".

שאפשר לשפות אותם ישירות על האש ולא מתפוצצים, וכי כלים אלו היו קיימים בתקופתו של מרן! בר מן דין, אחד הנימוקים שכתובים באבות דרבי נתן על כלי זכוכית שמותירים הוא, משום שהם נקראים "שיע" כלומר חלקים ולא בולעים; ואם נסמך על טיעון זה למעשה, נצטרך להתיר כלי נירוסטה שכן הם חלקים ביותר לפחות כמו זכוכית! וכי יעלה על הדעת להתיר כלי נירוסטה ללא שום הגעלה לחג הפסח?! ויש לדעת, שהגאון מוילנא מבאר בדברי אבות דרבי נתן שכוונתו לומר שכלי זכוכית לא פולט! אבל לבלוע – הוא בולע, ולכן דימה את זה ללב שעליו אמרה הגמרא שהוא "שיע"! וחוף מזה, הרי מרן בעל השו"ע בעצמו פסק בהלכות יורה דעה שאם אדם לקח לב עם הדם שבו ובישל אותו – הלב עצמו נאסר, ורק אם מלח אותו בדמו הוא מותר משום שהוא "שיע".

הרי שיש הבדל בין בליעה על ידי מליחה לבליעה על ידי חום של אש, שבחום של אש גם הלב שהוא "שיע" והוא המקור לדברי מרן לדמות אליו את הזכוכיות – בולע, ועל כן גם כלי זכוכית בולעים! ועל כן, כשבא מרן בעל ה"בן איש חי" ואוסר, וכן חכמי ספרד באים לאסור לדורי דורות – אין לנו כח להתיר כלי זכוכית! אף על פי כן, עדיין יש מקום להתיר בקבוקי בירה, שכן מרן בעל ה"בן איש חי" זיע"א כותב שבקבוק בירה בדרך כלל בולע ב"קר" ולא בחום אבל הבירה עצמה נחשבת למשקה "חריף", אפשר להכשיר את הבקבוק על ידי שיערה לתוכו מים במשך שלושה ימים באופן הבא: יכניס לתוכו מים וישהה אותם 24 שעות, אחרי זה ישפוך את המים ויכניס מים חדשים וישהה אותם עוד 24 שעות, אחר כך יכניס מים חדשים ושוב ישהה אותם 24 שעות בפעם השלישית, ואז הבקבוק יוצא מדי איסורו ומותר בפסח. אבל אם בקבוק זכוכית בלע בחום בטמפרטורה של יד סולדת בו, או כמו כלי פירקס ששפתו אותו על האש ובלע ישירות מהאש – אין מקום להתיר כלל, ולא עלה על דעתו של מרן להתיר כלל ועיקר, ואין לנו שום זכות לומר על מרן שהוא בא בסברות להתיר.

מצה עשירה בפסח

בכל שנה (שנת תשנ"ח) אנו מזכירים הלכה שרבים נוהגים בה קולא בטעות. יש מצה שנקראת "מצה עשירה" שרבים משתמשים בה בחג הפסח. את דעתי אמרתי ופרסמתי פעמים רבות שמצה זו אסורה בתכלית והיא נחשבת לחמץ גמור! והנה ברוך ה' השנה אנו רואים התעוררות בעניין זה ורוצים לתקן דבר מה [ואיני יודע אם עלה הדבר בידם], ועצם ההתעוררות חשובה מאוד. הנה בעל ה"כף החיים" כותב במפורש שנהגו שלא לאפות מצה עשירה אפילו שהבצק נילוש ביין, כל שכן בימינו שכל היינות שלנו מהולים באלכוהול ומוסיפים בהם "חומר משמר ומרענן", והרי חומרים אלו מתסיסים את הבצק ומחמיצים אותו! על כן כל העוגות האפיות מקמח מצה שכבר נאפתה וטחנו אותה – מותרות בפסח בשופי, אבל כל מה שאפוי מקמח כשר לפסח ולשים אותו עם יין, אפילו שטוענים שאין בזה מים כלל – קשה מאוד לסמוך על הדבר הזה ואין להשתמש בהם כלל.

דיני ופרטי ביעור מעשרות

השנה (שנת תשנ"ח) היא השנה רביעית לשנות השמיטה, והיא שנת ביעור מעשרות. הנה יש לדעת, שיש דין "ביעור מעשרות" ויש דין "וידי מעשרות". על דינים של וידוי מעשרות, בלי נדר, ביום שני של חול המועד הבא עלינו לטוב בחג הפסח יתקיים השיעור כרגיל, ואז נדבר על דיני וידוי מעשרות, וגם נדבר על הלכות עירוב תבשילין וההלכות הקשורות להמשך חג הפסח (השיעור נמסר בשנת תשנ"ח). ולעניין דיני ביעור מעשרות, הנה מרן כותב, שנוהגים בערב שביעי של פסח אבל נוהגים בערב פסח וטוב להחמיר מערב פסח. ומה נקרא "ביעור מעשרות"? אני קורא מתוך ההגדה של פסח שלנו: "בשנה הרביעית מבערים את המעשרות שנאספו בבית משנים ראשונה שנה ושלישית שאחר השמיטה, ובשנת השמיטה מבערים את המעשרות של השנים רביעית חמישית ושישית. וכן מעשרות של שנה שביעית זה דבר החייב במעשר". כלומר, אנחנו נמצאים בשנה הרביעית (נכון לשנת תשנ"ח), אז כל המעשרות שנאספו משנת השמיטה ובשנה שניה ושנה שלישית צריכים לבער אותם. "לבער" פירושו "לתת", וכמו שכתוב בעניין המעשרות "ונתתיו ללוי לגר ליתום ולאלמנה". ואם זה תרומת

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

שוקולד. האם יש לו דין של קטניות? כמו כן על שומשום שהוא בא מחוץ לארץ ומשמש חומר גלם לטחינה וחלבה וכדומה, האם הוא חייב הפרשת תרומות ומעשרות? **שאלה שניה** בתחום בית חולים – הנה בית החולים בצפת מחליף, על פי הוראת הרבנים, את כל הכלים ומכשירי את כל הבית חולים, אלא שיש בעיה שלפעמים באים חולים שמתאשפזים בבית החולים האם יכולים להשתמש בכלים של בית החולים ולפעמים יש להם פיתות וכדומה שהם מביאים בחג? השמירה היא לא הרמטית וקשה לשמור באופן הרמטי על זה, והשאלה מה יהודי שמחלים בבית החולים בפסח יכול – האם הוא יכול להשתמש בפסח בכלים של בית החולים או לא, והאם אפשר לתת לחולים מצות כיומיים לפני הפסח מאותו היום שאנחנו מכשירים את בית החולים כדי לא ליצור בעיות של חמץ? תודה רבה לכבוד מורנו ורבנו

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן זְצוּק"ל

ישר כח לכם על השאלה. בשוקולד שכשר לפסח אדם צריך לקנות שוקולד כשר לפסח למהדרין ושוב הפעם אני חוזר ואומר שהוא יקנה שוקולד כשר לפסח שמייצרים אותו בארץ! לא כזה שמייצרים אותו בחוץ לארץ! בשוקולד, חושבים שיש בו קקאו וסוכר ומעט חלק וזה הכל... אבל האמת היא: כמה וכמה דברים מכניסים לתוך השוקולד הזה!! ועל כן, צריך לקנות ממקום שיש שמה השגחה מעולה! הגיפית, פעם בדקת את זה, ואמרנו שגם לדעת האשכנזים שמחמירים בקטניות, זה אין לו דין קטניות, אלא יש לו דין ירק יותר מאשר קטניות. שומשום – כבר החמירו חכמי אשכנז, וגם הספרדים החמירו בשומשום חוץ מעדות מסוימות שעדיין משתמשים בשומשום, אבל השומשום – רוב הספרדים החמירו בו, מכיון שלא רק מפני שהשומשום לא בסדר, אלא מפני שבריר חיסה יכולים להתערב בתוך השומשום ואי אפשר לבדוק את זה אחד אחד. אבל אני יודע שאצלכם בצפת, ההכשר של הרבנים החשובים שלכם החשובים, מכינים חובה מיוחדת לצבא, ושמה בודקים במכשיר שממין באופן חשמלי אופטי גרגר גרגר, אבל זה אינו טוב אלא לצבא שמחזיקים במכשיר שכזה, אבל לא לאזרחים.

בנוגע לשאלה השניה: כלים של בית חולים, או כלים של מארח – אם הכלים הללו, משתמשים בהם למאכלים שיש בהם קטניות או בשר שאינו חלק, זה לא אוסר אותם. ואם אין קטניות ואין בשר במנה שמגישים בפניו, אפשר להשתמש באותה צלחת. סיר – אפשר להשתמש בו. אבל אם מביאים חולים מסוימים, כמו שאומר הרב, לבית החולים חמץ, והחולה לוקח את החמץ ומניח אותו לתוך הכלי שלו והכלי הזה חוזר אחרי כן למטבח, וסביר להניח שהוא מלוכלך בפירורים של לחם ממש, ואני לא אומר "יודאי" כי אסור לחשוך, אלא אני מתכוון לחולה רוסי שאינו יהודי וכדו', למרות שגם גוי צריך להזהר שלא ללכלך את הכלים שלנו בחמץ, אבל יש לחשוש שמא אחר כך זה יתערבב בכלים כולם, העניין הוא כך: אם הכלי הזה או האוכל הזה שהוא קיבל היה חס בחום שהיד סולדת בו, הכלי נאסר. אבל אם בשעה שמביאים את זה היו מביאים את זה בהפסח, כי הרי הרבנים והמשגיחים שומרים שלא יכניסו אוכל מבחוץ לפסח, אבל אם מכניסים – מכניסים את זה בכיס שלהם, וכל אחד מבין שבכיס אי אפשר להכניס אוכל חס ורועה ובודאי שעד שמביאים את זה ועד שמגישים לו את זה – זה מספיק להתקרב, אז גם אם הניח מהאוכל הזה בצלחת, כבר תחשב הצלחת לכלי שלישי או רביעי וזה לא תיאסר הצלחת. וממילא גם אחר כך כשרוצים את הצלחת – כבר בסדר. רק שרצוי שבמקומות שחושדים שחולים מביאים חמץ בחג – לבקש מהאח או מהאחות שאדם שחשוד שאולי הכניס חמץ לכלים, שיניחו את הצלחת שלו בצד ושלא ישתמשו בהם כי אולי ושמה יתערבבו פירורים עם שאר הדברים. והטוב ביותר, אם אפשר להשתמש בחג בכלים חד-פעמיים מה טוב, ולא רק בבתי חולים אלא בכל המקומות מומלץ להשתמש בכלים חד-פעמיים כך שלא יצטרכו לערבב כלים בכלים.

בנוגע לשאלה על מצות – יומיים לפני פסח מותר לאכול מצות, למרות שיש נוהגים שכבר מפזרים לא לאכול מצות, ויש נוהגים שמראש חודש ניסן

פינת השואלים – הרב דוד נקש מנתניה

שלום לכבוד מורנו ורבנו עטרת ראשנו גאון עוזנו ותפארתנו. שני שאלותינו מכאן, מנתניה מכיכר העצמאות. בחסדי ה' יתברך, הקב"ה האיר את אורחיו לחזור לציון בדור זה של גאולה כפי שאבותינו יצאו ממצרים לארץ ישראל. אנו משתדלים פה בנתניה ובהרבה מקומות אחרים לחזק את ידי העולים החדשים, ובכל זאת חלקם חוזרים לגלות בעיקר מסיבות של שיקום ושהפרנסה קשה עליהם. שאלתנו לכבוד מרן, האם בעיית הפרנסה היא סיבה מספקת לחזור לחוץ לארץ, כי סוף סוף צריך אדם לזון את משפחתו, או שצריך לאחוז בגישה אחרת באמונה, ומחי הגישה שהרב מציע: **השאלה השניה**, בדורנו זה אנו נקראים לעבוד את ה' יותר במסירות נפש בכל העניינים, הן בענייני ארץ ישראל עם ישראל ולימוד התורה. ההתמודדות שיש לנו כאן בלב נתניה יכולה להיות גם בהרבה מקומות, והיא בעיה של צניעות ברחוב מחלק מאחינו. ודוקא במקום הזה קהילתנו ושיבתנו חיה כמו – יכול להיות בהרבה מקומות אחרים בארץ – שהגישה או הקהילה שלהם נמצאים במקום שאינו צנוע. אולי, שאלתנו היא, עדיף לעבור למקום יותר צנוע וכמובן ההפצה תהיה יותר נמוכה – הפצת התורה, ואולי יותר איכותית. או גישה אחרת, אדרבה, להשאיר במקום הזה ואז שואלים את הרב איך להתמודד עם כל הבעיות של הצניעות. כמו כן אנו מאחלים לכבוד מרן חג שמח ושה' יאריך ימיו על ממלכתו עד בוא המשיח.

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן זְצוּק"ל

אמן, וכן למר. אני, מי ששמע טוב, יגיד לי. נדמה לי שההקלטה היא חלשה מאוד (ישראל טוויל חוזר על השאלות). למדנו במגילת רות שאבימלך היה אדם חשוב מאוד, ומחלון וכליון היו אנשים חשובים והיה רעב בארץ ולא היה מה לאכול, ואומר הרמב"ם שמהדין אם יש רעב ואין מה לאכול, וברוך ה' בארץ ישראל יש שפע גדול, ואם אדם רוצה לדעת כמה שיש שפע בארץ ישראל ילך לפחי הזבל ויראה כמה זבל זורקים! כמה לחם זורקים! על כל פנים יש בארץ ישראל שפע גדול ואין שום היתר לנסוע מארץ ישראל. כאן בארץ ישראל: "עניי ה' אלקיך בה" וכן היא "ארץ זבת חלב ודבש". וגם אומר הרמב"ם שאבימלך ומחלון וכליון שלכאורה כדן יצאו, לא טוב עשו שלימדו את האחרים לצאת. וזה כבר ילמד את כל האחרים שפרנסה היא בארץ ישראל דוקא, ושפע בארץ ישראל ולא יחשוב אדם שירויח בחוץ לארץ, כי "אולי" בחוץ לארץ מרויחים יותר דולרים, אבל גם מוציאים הרבה יותר דולרים, כך שברכה אין! הברכה רק בארץ ישראל.

תשובה לשאלה השניה: הצניעות היא דבר חשוב מאוד מאוד. אדם יתאר לו, שבביל פסח מזמין אורחים ואורחות, פעם – כל אורחת יודעת, שאם היא באה כאורחת, היא צריכה לבוא עם צעיף על הראש שלה ועם בגדים מכובדים. היום, כל אחת באה איך שהראש שלה אומר, איך שהשמלה שהיא תפרה מותר להראות העמים והשרים את יופיה, לא רוצה לראות את השמלה שלה – לפעמים עם שרוולים ולפעמים בלי שרוולים, לפעמים עם רגליים ולפעמים בלי רגליים – איך יקדש מולה!! איך יגיד ברוך אתה ה' מולה זה – אסור!! ואם יגיד להם כבר יתריסו מנגד: "אתה פוגע בנו! אין דרך ארץ לדתיים!" – ועצם להם אין דרך ארץ!! הם באים להתארח, ועליהם מוטלת החובה לדעת איך להתנהג כדן וכדת!! על כן, אדם שאומר או לומד דברי תורה, או מזכיר שם שמים בפני מצב כזה, זה ח"ו חמור מאוד הדבר כזה. ועל כן, אסור לומר דברי תורה מול אשה שאינה צנועה. אבל אומר החזון איש, שאם אדם בא ורוצה להוכיח אנשים ומוכיח אותם ועל ידי כך מזכיר להם מוסר או הלכה – והרי האשה שמולו לא לבושה באופן צנוע, וכי לא יגיד הלכה?! לא יוכיח אותה!! אם כך, כל איש או אשה שלא ירצו לקבל תוכחת מוסר מהרב, יביא את אשתו שלבושה שלא בצניעות והרב לא יוכיח אותם! על כן אומר החזון איש, שמותר להוכיח גם במצב כזה משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך". והכלל הוא כזה, ואידך זיל גמור!

השואל השני מהעיר צפת – הרב דוד לחייאני

שלום לכבוד מורנו ורבנו עטרת ראשנו. השאלה הראשונה בתחום חומרי הגלם לגבי הלציטין שעשוי מלציטין שממשש כחומר גלם גם לייצור

קול צופיך

מֵרֵן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרָה"ג הַמַּקּוּבֵּל הָא-לֵקִי
הָרֵב מֵרֵדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

צו - תשנ"ח - מאת מֵרֵן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרָה"ג מֵרֵדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

שלא לאכול מצות, ויש נוהגים שמשבת הגדול לא אוכלים מצות, ויש נוהגים שמליל ערב פסח לא לאכול מצות, ויש נוהגים שרק מיום ערב פסח לא לאכול מצות – על כן יומיים שלפני החג יש להתיר לחולים לאכול מצות, והסיבה פשוטה, משום שלנקות את כל בית החולים ואת כל הכלים ואת כל הסירים זה עבודה קשה ולא יכולים להתמודד עם הכל, לכן יומיים קודם מכשירים את כל הכלים ומבשלים בישולים שכבר כשרים לפסח. וממילא לא מביאים להם לחם אלא מצות וזה מותר. ולא רק מותר אלא גם מצוה בכדי שהכלים לא יהיו חמץ. וחולים שלא יכולים לסבול להיות רעבים ולאכול רק תפוחי אדמה בערב פסח או רק אורז למי שאוכל אורז – יכולים לאכול מצה, ועדיף להם לאכול מצה מאשר ח"ו לאכול דבר שאינו כשר. ואם אפשר לטחון את המצב מערב דערב פסח (השנה – תשנ"ח – מיום חמישי אחר הצהריים), ולקחת קמח מצה ולטחון אותו ולבשל את זה ולעשות מזה כעין קציצות ומזה להאכיל את החולים ביום ערב פסח – תבוא עליהם ברכה.

ויהי רצון שהקב"ה יקיים בנו "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך וישלח רפואה שלמה ובפרט שכתוב בזוהר הקדוש שהמצה זה מאכל של בריאים מאכל של "אסוותא" – רפואה, לכן יהי רצון שיהיה בריאים ויהיה לנו רפואה שלמה רפואת הנפש ורפואת הגוף, ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

